

Naturskadeordningen

Nasjonal fjellskredkonferanse Flåm 18.10.2023

Naturskadeordningen

I Norge har vi en lovbestemt offentlig naturskadeerstatningsordning for objekter som ikke kan forsikres og som blir ødelagt av naturhendelser.

- Naturskadeordningen reguleres etter naturskadeerstatningsloven og naturskadeerstatningsforskriften.
- Erstatning innvilges etter søknad når de lovbestemte vilkårene er oppfylt etter naturskader på fast eiendom og byggverk i privat eie.
- Formålet med den offentlige naturskadeerstatningen er å bidra til at de som rammes av en naturulykke kan «fortsette sin virksomhet».
- Naturskadeordningen i Norge er unik i global sammenheng. Ingen andre land har en like omfattende erstatningsordning for naturskader.

Historikk

Historie tilbake til 1893 «Verdalsraset». Det ble etablert et fond med utgangspunkt i midler som ble samlet inn fra det offentlige og private som ikke ble benyttet til gjenoppbyggingen etter raset.

- Naturskadeloven fra 1961 vedtas

I 1961 ble naturskadeloven vedtatt. Samtidig ble Statens naturskadefond med styre og administrasjon opprettet. Dermed ble en fast ordning etablert, med rett til erstatning for skadelidte.

- Naturskadeloven revideres i 1994, 2005 og 2009
- Ny lov av 2014 som trådte i kraft 2017:
Naturskadeerstatningsloven
- Lensmannsordningen falt bort 31.12.2016.

Naturulykke - skadetyper

§ 4. Erstatningsvilkår

Erstatning ytes ved naturskade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv og vulkanutbrudd.

I særlige tilfeller kan det ytes hel eller delvis erstatning for skader som er en nærliggende følge av naturulykken, selv om årsakskravet etter første ledd ikke er oppfylt.

Det kan også ytes hel eller delvis erstatning for skade som direkte skyldes nedbør eller isgang når særlige forhold tilsier det.

Skaden må direkte skyldes naturulykke. Snever unntaksregel for nedbør og isgang.

Villbekk – erosjon grunnet nedbør

Nedbørsskader kan unntaksvis bli erstattet helt eller delvis, dersom «særlige forhold tilsier det», jf. naturskadeerstatningsloven § 4 tredje ledd.

Ifølge forarbeidene omfatter dette naturulykkelignende skader, for eksempel når kraftig regn fører til dannelsen av villbekker som gjør skade.

Forarbeidene gir anvisning på at unntaket skal praktiseres strengt og at erstatning for slike skader bare skal innvilges helt unntaksvis.

Villbekker karakteriseres av at vannet ikke kommer fra et vassdrag, men at vannet derimot skyldes ekstraordinære mengder nedbør, eventuelt i kombinasjon med sterk snøsmelting, som danner nye bekker i skrånende terreng.

For at skader som skyldes villbekker skal erstattes, må skadene være ekstraordinære, sett i forhold til avrenningsskader ellers.

Overflateavrenning utover dette, anses ikke å falle inn under begrepet villbekk.

Villbekk – erosjon grunnet nedbør forts.

Vilkår

- Skaden må direkte skyldes naturulykke.
- Bare erstatning fra staten når det ikke er mulig å tegne alminnelig forsikring mot skaden (utenfor 5 dekar).
- Stedlig: fast eiendom/løsøre i Norge
- Skade på private objekt. Offentlig eiendom omfattes ikke.
- Ordningen dekker i utgangspunktet gjenoppretting av skadet eiendom, til samme stand som rett før skaden oppstod.
- Dersom gjenopprettingskostnaden er betydelig høyere enn bruksverdien er det bruksverdien som erstattes.
- Erstatningsberettigede: eier av fast eiendom/løsøre, tomtefestere og andre rettighetshavere.
- Minste søknadssum: kr 20.000,-
- Søknadsfrist: 3 måneder fra da skaden oppstod.

Vilkår forts.

Hvem har krav på erstatning – Naturskadeerstatningsloven § 3

- Private parter i Norge – eier. Jfr. NEL § 3 annet ledd også tomtefester og rettighetshavere i f.eks. statsallmenning
- - ikke det offentlige, herunder stat, fylkeskommune, kommune
- - heller ikke selskap og sammenslutninger med vesentlig (51%) innslag av offentlig eierskap, eller som er dannet av offentlige midler eller eiendeler (typisk: kraftselskap)

Naturskadeerstatningsloven § 3 andre ledd fastsetter at «Tomtefestere og andre rettighetshavere kan søke om erstatning dersom disse kan godtgjøre å ha den økonomiske interessen i og rådigheten over skadeobjektet. Dette gjelder også i de tilfellene hvor skaden er skjedd på eiendom som nevnt i tredje ledd.»

F. eks. kan dette gjelde dyrkingsparseller, veier, setrer mm. eid av private i statsallmenninger (Statskog).

Vilkår forts. - sikring

Utgifter til sikringstiltak erstattes ikke Jf. naturskadeerstatningsloven § 5 femte ledd.

Dette gjelder alt av sikringstiltak. f. eks. flomsikring i form plastring, flomvoller, skredsikringstiltak osv.

Et sikringsanlegg som elveforbygging i vassdrag har ikke en selvstendig bruksverdi, men kun en avledet verdi som vern mot en mulig framtidig naturulykke. Hensikten med å reparere naturskade på elveforbygging og plastring i vassdrag er å hindre eller begrense en mulig framtidig naturskade.

Mange søker og ønsker å rydde opp i vassdrag som har endret karakter. Graving og flytting på masser i vassdrag faller også inn under sikrings tiltak og dekkes ikke av ordningen.

«Et elveløp er i stadig endring og en opprensning av elveløpet vil høyst sannsynlig være midlertidig formålstjenlig.»

Skadeobjekt

Typiske skadeobjekt som dekkes av ordningen:

- Vei, bru, gjerde
- Jordbruksareal
- Skog og skogareal
- Kai, molo av stein og/eller betong

Objekter det ikke dekkes skade på:

- Avling på rot/høstet avling (avlingssviktordningen)
- Offentlig eide skadeobjekt.
- Objekter man kan forsikre gjennom allmenn tilgjengelig forsikringsordning.
- Stormskader på skog.

Utmåling

Utgangspunkt:

Erstatningen skal dekke nødvendige tiltak for å sette skadeobjektet tilbake i samme stand som rett forut for skade.

Begrensning:

Bruksverdien erstattes dersom gjenopprettingskostanden er vesentlig større enn bruksverdien eller dersom gjenopprettningen ikke kan skje av andre grunner.

Egenandel:

Egenandelen beregnes av gjenopprettingskostnaden. Egenandelen er 30 % av de første hundre tusen og 15 % av alt overskytende de første hundre tusen.

Utmåling forts.

Avkorting:

Erstatningen kan etter naturskadeerstatningsloven § 6 nedsettes eller helt nektes hvis:

- a) Skaden har rammet eiendom der gjenoppretingskostnaden overstiger bruksverdien
- b) Skadens inntreden eller omfang helt eller delvis skyldes svak konstruksjon sammenliknet med de påkjenninger eiendommen kan ventes å bli utsatt for, dårlig vedlikehold eller manglende tilsyn.
- c) Den skadelidte kan lastes for å ikke ha forebygget skaden eller hindret skadens omfang
- d) Gjenoppretingen medfører en verdistigning på skadeobjektet

Avkorting skal ikke skje hvis den skadelidte bare er lite å legge til last.

Utmåling forts. – bruksverdi skog/skogareal

Eksempel: Totalskade (skred) på 6 dekar skogareal.

Vurdering av takstmann/skogsakkyndig:

Nettoskaden på skadet skog. Inntekt med fradrag av kostnad = vurdert til kr 7 751,-

Skogsakskyndig vurderer det skadde skogområdet til å være så omfattende skadet at det er lite aktuelt å plante til på nytt.

Skogsakskyndig vurderer boniteten til det skadede skogsområdet til B14 som vil gi en omløpshastighet på 70 år. Det vil gi en netto årlig omsetning på kr 111,-.

Kapitalisert med en rente på 4% vil bruksverdien bli på kr 2 775,-. Sum erstatning for skadet skog samt skadet grunn blir da kr. 10 526,-. jf. naturskadeerstatningsloven § 5.

Utmåling forts. – bruksverdi dyrket mark

- Ifølge takstrapport vil det koste kr 187 000,- ekskl. mva. for gjenoppretting av skaden på jordbruksarealet og gjerde.
- Det er 56 dekar dyrket mark som er skadet.
- Bruksverdien er oppgitt til kr 2 175,- per. dekar per. år for det skadede arealet.
- Sum bruksverdi kapitalisert med en rente på 4% blir for det skadede jordbruksarealet kr 3 045 000,-
- Landbruksdirektoratet finner derfor at det er gjenopprettingskostnaden på kr 187 000,- som skal erstattes.

Utmåling forts. – bruksverdi vei, bru mm.

- Vurdering av bruksverdien skal gjøres for alle objekter det er søkt erstatning for.
- For enkelte objekter er det ikke like enkelt å komme frem til en økonomisk tallfestet størrelse. For en skogsvei kan man legge til grunn skogen som ikke er tatt ut i enden av veien.
- For en vei som har som hovedfunksjon å fungere som transportåre til bebyggelse er det den økonomiske konsekvensen som skal vurderes.

Dokumentasjonskrav

- Anbud. Nb! 2 stk. ved antatt skade over kr 200'. Egenkalkyle opp til 100'
Nb! forskriftsendring som gjelder for Hans hendelsene: 1 anbud.
- Bilder av hele skaden.
- Kartangivelse hvor skaden er.
- Fullmakt dersom man søker på annen eiers grunn.

Når utbetales erstatningen?

- Erstatningen utbetales når skaden er gjenopprettet.

Dokumenteres med bilder, bilag og ferdigattest.

- Skaden må utbedres innen tre år for at man skal få utbetalt erstatning.

Man kan søke om ett års utsettelse på utbedring, men da må det dokumenteres at gjenopprettningen har vært umulig å gjennomføre innen de tre årene.

- Mulig med delutbetaling med grunnlag i dokumentasjon (bilag, bilder).

Hvordan søke

Digital søknadsordning.

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/eiendom/ordninger-for-eiendom/naturskadeordningen>

Naturskadeordningen

Er du rammet av en naturulykke? Statens naturskadeordning gir deg erstatning for skader på objekter det ikke er mulig å forsikre gjennom en alminnelig privat forsikring.

[Logg inn/skjema →](#)

Statistikk og status pr. 17.10.23 - Hans

- Pr. 17.10.23 er det kommet totalt 855 søknader til naturskadeordningen grunnet hendelser knyttet til Hans I og Hans II. (prognose mellom 500 – 1000).
- Ca. 71% av disse er søknader omhandler skade på vei/bru. 14% omhandler skade på jordbruksareal.
- Total søknadssum på disse 855 søknadene er 334 mill. Nb! 15 søknader står alene for 159 mill. av disse 334 mill.
- Snitt søknadssum for de resterende 840 søknadene er 212'.

Foto: Politiet.

Statistikk – mottatte søknader over tid

